

Referat fra NSKs Oppdretterseminar for Shiba

19.-20- januar 2013 på Best Western Oslo Airport Hotell

Arrangør: NSK ved Sunnhetsutvalget

Lørdag var det forelesninger under hovedtemaet Avl i små populasjoner ved NKKs nye avlskonsulent, veterinær Kristin Aukrust. Kristin er i tillegg etnolog og har videreutdanning i atferdsproblemer. Søndag var det innlegg fra medlemmer av SU om rasekompendiet, helseundersøkelsen hos shiba, fødsel og fødselsproblemer, en oppdretters valg og dilemma, veien mot RAS

Avl i små populasjoner, ved Kristin Aukrust

Kristin berømmet det gode oppmøtet til seminaret og at deltakerne var en blanding av ferske og erfarne oppdrettere og andre interesserte. Hun hadde også sett på helseundersøkelsen som var gjennomført i rasen, og roste den høye svarprosenten. Helseundersøkelsen viste at vi hadde en sunn rase.

Generelt om genetikk og avl

Alle har to sett med gener, et sett fra mor og et fra far. Disse kan være like eller ulike

- homozygot = like
- heterozygot = ulike

Dette er grunnlaget for dominant og recessiv nedarving. Ved dominant nedarving vil et sykt gen føre til syk hund . Dvs at det er nok at den ene av foreldrene har det syke genet. (gensettet er heterozygot). Ved recessiv nedarving må begge genene, dvs fra både mor og far, være syke for at hunden skal bli syk (homozygot gensett).

Dette er kjerneproblemstillingen ved avl i små populasjoner. Når det er mindre variasjon i genmaterialet, er det større sjanse for at begge genene i et gensett er like. Dermed er det større sjanse for at recessive gener for samme sykdom kommer i samme par.

Gener kommer aldri alene. Hvis man avler vekk en ting ved strenge helseprogram, avler man samtidig vekk noe annet som man ønsket å beholde.

Genetisk variasjon

Graden av heterozygoti er altså hvor stor andel genpar som er ulike. Høy heterozygoti betyr stor genetisk variasjon.

Genetisk variasjon er en forutsetning for at en rase skal kunne få avlsmessig framgang. Redusert genvariasjon kan føre til at det blir økt forekomst av arvelige sykdommer. Strenge helseprogram kan dermed føre til ny alvorlig sykdom i rasen.

En "flaskehals" i genetisk sammenheng er en kraftig innsnevring av genetisk variasjon. Dette kan skje p.g.a. sterk nedgang i antall individer, for eksempel pga matadoravl. Sjansen for at en bestemt egenskap eller lidelse skal dukke opp, er større hvis samme hannhund er far til mange (matadoravl) og dermed for få hunder brukes i avl, og ved innavl.

Tallmessig små populasjoner er svært følsomme for flaskehals. Flaskehalsen *kan* være irreversibel!

Avl i små populasjoner

Hundeavlen må være bærekraftig også i små populasjoner. Det må være en balanse mellom å selektere de beste og å opprettholde den genetiske variasjonen. (Selektere= utvelgelse). Dvs en balanse mellom genetisk mangfold og streng seleksjon. Vi ønsker å selektere for å sikre hvilke hunder som brukes i avl. Men seleksjonen må likevel holdes på et nivå som sikrer fortsatt genetisk variasjon. Derfor må hundeavlen basere seg på sunn fornuft i seleksjonen av avlshunder.

Seleksjon i hundeavlen

- Seleksjon av de beste individene
- Utelukke individer som ikke er friske (kroniske/gjentatte plager)
- Hvilke tilstander/trekk er uakseptable?
- Hvilke individer er de beste? Utstillingshunder? Snille familiehunder?
- Jo sterkere seleksjon for én bestemt egenskap, desto større framgang for denne egenskapen
- Jo færre egenskaper vi tar hensyn til, desto sterkere vil framgangen bli for de utvalgte egenskapene
- Ofte ønsker vi så ensartede egenskaper som mulig innenfor avlen vår (idealhunden). Men når seleksjonen er streng, går det ut over den genetiske variasjonen. Finne balansen!

Arvelige sykdommer hos hund

Det er kjent over 400 arvelige sykdommer hos hund. Over 50 % av disse har en arvespesifikk opptreden, eller overhyppighet, i enkelte raser. Arvegangen er kjent for 55 %. Hva man skal gjøre i forhold til en sykdom, er avhengig av alvorlighetsgraden.

- Alvorlighetsgrad for hunden
- Alvorlighetsgrad for rasen
- Rasens øvrige helse
- Rasens tallmessige størrelse

Det er store utfordringer i dagens hundeavl:

- Arvelige sykdommer
- Rasepreg, dvs eksteriør og mentale trekk som kan true velferd og funksjon dersom de blir ekstreme
- For lite fokus på mentalitet kan være vanskelig å måle
- Liten genetisk variasjon i noen raser, ofte pga tidligere «flaskehals»
- Andre arvelige eller mulig arvelige tilstander

Skal vi ta hensyn bare til hunden selv eller til hele linja? Skal vi bruke en hund med en defekt hvis den er fra en ellers god linje? Skal vi bruke en frisk hund fra ei linje som ellers har mye sykdom?

NKKs avlsstrategi punkt 4,1:

“Bare funksjonelt, klinisk friske hunder skal brukes i avl. Hvis nære slektninger av en hund med en kjent eller antatt arvelig sykdom brukes i avl, bør den pares med en hund som kommer fra en familie med lav eller ingen forekomst av tilsvarende sykdom”.

Hvis en hund har HD med grad C eller D og ikke har noe problem, er den fortsatt klinisk frisk. Den skal ikke nødvendigvis ut av avl. Men den brukes mot en som har grad A eller B.

Utgangspunktet i vår rase er meget god. Mange tisper og mange hannhunder er brukt. Vi har også mange importere. Vi må passe på at det fortsetter sånn.

NKKs etiske grunnregler for avl og oppdrett gjelder for alle oppdrettere, også de som bare har et eneste kull!

En raseklubb må ikke ha for mange regler og krav for avlen. Da blir det noen som ikke registrerer sine reinrasede kull, og vi mister dem i avlen.

Avlsregler

Det finnes objektive kriterier som:

- DNA-tester
- Andre screeningresultat (som HD og AD)
- Sentral registrering i database som er tilgjengelig for alle medlemmene

Slike objektive kriterier er konkrete å forholde seg til, men kan også ha negative konsekvenser.

Screeningundersøkelser innebærer testing av et stort antall individer uavhengig av klinisk sykdom. Det kan gi verdifull informasjon om linja eller populasjonen som helhet. Men hvilken betydning har resultatet for seleksjon på individnivå? Hvordan forholder resultatet seg til individuell avlsverdi? Hva blir status til avkommet? Screeningresultat har først og fremst betydning i indeksbasert avl.

DNA-tester påviser en bit av arvestoffet, et gen eller deler av et gen. Det er ofte en mutasjon som fører til sykdom. DNA- testing anbefales dersom det finnes et problem i

rasen, ikke bare fordi det finnes en test! DNA-tester og laboratorium må kvalitetssikres på forhånd.

Raseklubben kan søke om sentral registrering av testresultat i DogWeb. Hunden blir klassifisert som fri, bærer eller affisert (autosomal recessiv nedarving).

Skal man bare bruke hunder som er fri i avlen? NEI! Men en bærer skal kun pares med en hund som er fri. Jo flere diagnoser vi får, desto mer har vi å ta hensyn til. Da kommer vi ingen vei i avlen.

Konsekvensen av strenge avlsregler kan lett bli at det blir for stort fokus på enkeltsykdommer der det er lett å stille diagnose og hvor resultatet registreres offisielt av kennelklubben.

Ved strenge avlsregler kan tendensen til redusert genetisk variasjon bli økt i det lange løp. Hvis genetisk variasjon er redusert, kan det være vanskelig å selektere for andre sykdommer enn det som er i fokus. Det kan føre til problemer på sikt. Dessuten kan det føre til en økt tendens til å drive avl utenom kennelklubbssystemet. Oppdretter vil da ikke lenger være tilgjengelig for informasjon, seminarer, samarbeid. Åpenhet om sykdommer i linjer kan bli mindre i avlen.

Et avlsprogram skal ikke utelukke mer enn 50 % av rasen. Avlsdyrene skal velges fra den beste halvdel av rasepopulasjonen.

Samarbeid, åpenhet og kunnskapsformidling er kjerneverdiene i NKKs avlsstrategier. NKK mener at man kommer mye lenger med samarbeid og kunnskap enn med strenge krav og restriksjoner.

Matadoravl – “Popular Sire Syndrom”

Matadoravl betyr at en hund får for mange avkom i forhold til rasens størrelse. Det fører til redusert genetisk variasjon. For å bevare og fortrinnsvis øke det genetiske mangfold i rasen bør matadoravl og tett innavl unngås!

NKKs avlstrategi påpeker i pkt 4,3 at «En hund bør ikke ha flere avkom enn tilsvarende 5 % av de registrerte hundene i populasjonen i løpet av en 5-årsperiode i løpet av sitt liv». Er avkommet etter en hund større enn det, regnes det som matadoravl.

Matadoravl gjelder også tisper.

Hos tallmessig små raser hvor avlen er avhengig av utveksling av avlsmateriale med utlandet, bør det vurderes om det i rasepopulasjonen skal inkluderes populasjonen også i de land man samarbeider mest med.

For rasen har det også stor betydning om avkom blir mye brukt. Hvis barn/barnebarn også blir matadorer, blir innflytelsen som genene får i rasen uforsvarlig.

Mål i hundeavlen

Funksjonelt sunne hunder, med en rasetypisk konstruksjon og mentalitet, hunder som kan leve et langt og sunt liv til glede for seg selv, sine eiere og samfunnet (se NKKs Avlsstrategi, punkt 1).

Kun funksjonelt friske hunder skal brukes i avl!

Dette forutsetter kunnskap og åpenhet rundt sykdomstilfeller. "Verstingene" må lukes ut (enkelte ting gjør man ikke uansett!). Det forutsetter dessuten samarbeid.

Samarbeid mellom oppdrettere og samarbeid mellom oppdrettere og raseklubb.

Samarbeid, åpenhet og kunnskapsformidling.

Det er svært viktig å prioritere noen få avlsmål som vi skal jobbe mot. Hvis man i avlen skal ta hensyn til mange ting samtidig, er det vanskeligere å komme i mål.

Atferd og avl

De fleste hunder lever i familien. Og det er flest hverdager. Ikke all atferd som er gunstig i spesielle situasjoner (f.eks. jaktlyst), er gunstig til hverdags. Det er høye forventninger til at hunder skal tilpasse seg samfunnet.

Adferd er arvelig. Men miljøet er også viktig. Oppdretterne har et stort ansvar for å velge rette eiere til valpene. Det er ikke alle som skal ha alle raser. Oppdretterne har dessuten ansvar for å følge opp kjøperne seinere.

Hvorfor er det så vanskelig å avle på adferd? Adferd er subjektivt og diffust. Hva er et godt gemytt?. Dette er lite målbart. Det er lett å bortforklare og lett å nedprioritere.

Mange sitter på nettet og ser på bilder når de skal velge hunderase. Bilder sier ingenting om adferd.

Oppdretterne må være ærlig på at shiba er en hund som må sosialiseres. At det er en selvstendig hund, og skal være det.

Resultatene fra helse- og atferdsundersøkelsen i shibarasen forteller at 82 % er fornøyd med hunden. Når shiba har blitt avlivet, oppgis det i 22 % av tilfellene at problematikk rundt atferd er viktigste årsak.

Et annet resultat fra helseundersøkelsen er at mange eiere har oppgitt angst for høye lyder (tordenvær, skuddredsel). Over 30 % har oppgitt sterk/meget sterk frykt for nyttårsraketter.

Foreleseren hadde deltatt i en undersøkelse der hunder ble videofilmet når de var alene hjemme for å se hva de gjorde. 20 hunder ble filmet mens de var alene hjemme. De ble filmet minimum 4 timer i 2 dager. Hos disse hundene var det ingen kjent historie med separasjonsangst.

Flertallet av hunder i denne undersøkelsen sov store deler av dagen. Eiernes forventninger stemte veldig godt overens med realiteten som en gruppe, men ikke helt

når det gjaldt de enkelte individene. 5 av 20 hunder viste tegn som kan relateres til separasjonsangst.

Hudproblemer/kløe

Helseundersøkelsen hos shiba

Helseundersøkelsen viser at majoriteten av eierne er godt fornøyd med hunden.

- 18 % rapporterte at hunden har hatt “vedvarende/alvorlige problem med hud/pels/øre”
- Av disse 18 prosentene oppgir 68 % generell kløe
- Av de 18 prosentene oppgir 12 % symptomer på allergi /kløe, håravfall, flassing). 7 % av disse har positiv allergitest.
- Det er stort overlapp mellom diagnosen kløe og en mulig allergi.

Vanlige hudproblemer hos hund er:

- Problem med slikkesår pga kløe, infeksjon eller atferdsproblemer
- Atopi skyldes allergi mot husstøvmidd, lagermidd, pollen
- Fórallergi/fórintoleranse skyldes overfølsomhet for forskjellige fórråvarer
- Ørebetennelse er ofte relatert til hud- og kløeproblematikk
- Hormoner

Hunden klør – kan det være allergi?

- En tredjedel av alle hudproblem kan skyldes allergi
- Vanligst er allergi for pollen, husstøvmidd, lagermidd m.m.
- Symptomer er kløe, gnir hodet, biter eller slikker seg
- Utsatte steder er hodet, potene, flankene, rundt halen

Mer om symptomer:

- Kløe uten synlige hudforandringer
- Gjerne flere hunder i samme familie/slekt
- Kløen begynner gjerne i alderen 3 mnd til 3 år
- Kan som regel ikke behandles, bare lindres
- En vellykket behandling krever en motivert eier
- Allergi *kan* være arvelig
- Enkelte raser og linjer har en høyere forekomst

NKKs avlsstrategi sett i forhold til hudproblemer/kløe/allergi

Minner om at bare funksjonelt, klinisk friske hunder skal brukes i avl. Hvis nære slektninger av en hund med en kjent eller antatt arvelig sykdom brukes i avl, bør den pares med en hund som kommer fra en familie med lav eller ingen forekomst av tilsvarende sykdom.

RAS

RAS er en avlsstrategi for hver enkelt rase

- RAS skal være et verktøy for å sikre sunn hundeavl
- RAS definerer kortsiktige og langsiktige mål
- RAS beskriver hvordan målene kan nås
- RAS skal sikre at en ivaretar rasens kvaliteter og fortrinn
- RAS skal definere utfordringer og forbedringspotensial i rasen
- RAS skal være et levende dokument som oppdrettere kan bruke aktivt i avlsarbeidet
- RAS kan bevisstgjøre rasemiljøene om utfordringer og mål i sin(e) rase(r)).
- RAS skal hjelpe rasemiljøene til å få overordnede, gjennomtenkte mål for avlen.
- RAS kan være med på å skape fellesskap og samarbeid i rasemiljøene
- Hensikten er ikke å innføre en rekke avlsrestriksjoner sentralt i NKK, men å lage en strategi for å nå NKKs overordnede mål om «Funksjonelt friske hunder med rasetyrisk konstruksjon og mentalitet, som kan leve et langt og lykkelig liv til glede for seg selv, sine eiere og samfunnet.

Overordnet innhold i RAS:

- Rasens historiske bakgrunn og utvikling
- Beskrivelse av dagens situasjon
- Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål (f.eks. at rasen skal være uten allergi?)
- Prioritering og strategi for å nå målene

Sentrale områder i innholdet

- Generelt (historie osv)
- Rasens populasjon
- Helse
- Mentalitet og bruksegenskaper
- Adferd
- Eksteriør
- Oppsummering

Generelt

- Rasens historie, bakgrunn og utvikling
- Overordnet mål for rasen

Rasens populasjon

- Populasjonsstørrelse
- Gjennomsnittlig kullstørrelse
- Effektiv populasjonsstørrelse (hvor mange i forhold til slektskap)
- Innavlsgrad (gjennomsnitt i rasen, gjennomsnitt i hvert enkelt kull, mål for rasen)
- Innhenting av avlsmateriale fra andre land (importer)
- Beskrive kortsiktige og langsiktige mål
- Prioritering og strategi for å nå målene

Helse

- Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen
- Forekomst av helseproblemer og sykdom
- Forekomst av reproduksjonsproblemer
- Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål
- Prioritering og strategi for å nå målene

Tilsvarende beskrivelser skal gjøres innenfor områdene mentalitet og bruksegenskaper, adferd og eksteriør

NSK skal lage RAS for klubbens nye raser også. Men legge hovedvekten på Shiba.

Rasekompendium for shiba ved Christen Lang

Rasekompendiet for Shiba ble godkjent av NKK i 2009, og det ble gjennomgått av Christen med supplerende kommentarer av Eivind Mjærum. Det ble også vist noen hunder for å understreke enkelte typiske rasetrekk.

Med bakgrunn i rasekompendiet ble det arrangert en dommerkonferanse for shiba den 15.03.2011. Til denne var alle nordiske dommere invitert. I tillegg til beskrivelse av standard og framvisning av hunder, ble det forsøkt å definere hva som legges i uttrykket "shibaens sjel".

Etter dommerkonferansen ble det laget et utfyllende og meget godt referat. Innholdet i dagens "mini dommerkonferanse" er grundig beskrevet i dette referatet, som anbefales til alle oppdrettere og deltakerne på oppdretterkurset.

NSKs helse- og atferdsundersøkelse ved Lisbeth Høyem

Helseundersøkelsen viste at Shiba er en sunn og frisk rase. De to områdene vi må gripe fatt i, er kløe og atferd. SU har ønsket å få hjelp av professor Frode Lingaas til å finne ut mer om kløeproblematikken, men han er vanskelig å få fatt i/få avtaler med.

Oppgitt levealder i undersøkelsen:

Her er det en regnefeil. Levealderen skal være det doble av det som står oppgitt i helseundersøkelsen. I tillegg er det forholdsvis mange som dør før de er 2 år, og som trekker ned gjennomsnittet på levealder. Levealder på shibaer som har passert 2 år er normal. De fleste av disse blir gamle. Men undersøkelsen viser at de første 2 leveårene kan være kritiske med tanke på ulykker og gemytt, særlig for hannhunder.

SU og styret i NSK har sett at områdene kløe/hudproblem og adferd må utredes nærmere. Dette er prioritert.

Et annet område som er verdt å merke seg, har med fertilitet og reproduksjon å gjøre.

- 23 % av tisper avviser hannhund
- En del av dem fordi de uansett ikke *vil*, mens en del av dem rett og slett *står* utrolig seint. Så hvis oppdretter er klar over det og venter lenge nok, så kanskje...
- I noen tilfeller i andre raser har oppdrettere brukt inseminering når tisper ikke har paret seg naturlig. Da finnes det eksempler på at valper har vært misdannet. Så det kan være en *grunn* til at tisper ikke vil. Inseminering anbefales ikke! Dessuten kan den manglende paringslysten nedarves til neste generasjoner hvis det brukes inseminering. Shiba er en naturhund som skal pare seg naturlig.
- Det ble også diskutert om dette at Shiba er urhund kan spille inn fordi de har bevart instinkter som ikke alle raser har. Opprinnelig var det ikke sånn at alle individer i en art paret seg. Det er godt mulig at en del av de tispene som avviser hannhunder vet at de egentlig ikke skal pares, og at det ville være mot naturen om de gjorde det.

Oppfølging av helseundersøkelse

Det vil ikke være noe poeng i å gjennomføre noen generell oppfølgingsundersøkelse før om 6-8 år når det har kommet tilstrekkelig antall nye generasjoner. Vi må heller prioritere og gå inn i spesielle områder. Kristin Aukrust påpekte også i sin forelesning at vi raskere kommer til målet hvis vi velger ut få men prioriterte områder innenfor avl enn hvis vi skal ta hensyn til mye.

Dersom en Shiba får en sykdom/lidelse, er det viktig at eier gir beskjed om dette til SU sånn at raseklubben kan følge med. Dette gjelder særlig innenfor de prioriterte områdene (hud, kløe, adferd), men også om det dukker opp nye helseproblemer.

- Eiere må gi tilbakemelding til SU om det som dukker opp
- Oppdrettere må gi beskjed til SU om sine avkom

SU ble oppfordret til å ha kontakt med raseklubbene i våre naboland. Avlen går om hverandre i disse landene, og populasjonene er ganske sammenlignbare. Helse- og atferdsproblemer som er i et land, vil helt sikkert finnes også i de andre nordiske land.

SU må lage et system for å registrere tilfeller av helse- og atferdsproblemer

- Et system for de prioriterte områdene
- Et eget system for passiv registrering av ting som dukker opp, men som pr i dag ikke er noe problem i rasen.

Fødsel og fødselproblemer ved Christen Lang

I 2012 var det i shibarasen et uvanlig høyt antall av keisersnitt i Norge. Shiba er så harmonisk bygget at dette er uventet. Ved gjennomgang av årsak, viste det seg at det var en klar medisinsk grunn til at keisersnitt var nødvendig i flere av tilfellene, og at det sannsynligvis er tilfeldig at disse oppstod i samme år.

Det ble drøftet om også høy alder hos tispene kan spille inn når det oppstår behov for keisersnitt, eller om noe redusert kondisjon kan gjøre det?

Men fødsel kan også ta lang tid fordi en valp ligger feil vei (normalt at 40 % av valpene gjør det) eller fordi en valp er død og derfor ikke presser på/gir ifra seg nødvendige signal. Noen oppdrettere har kanskje liten erfaring med denne type fødsel, som er krevende og som tar tid.

Christen, som selv aldri har trengt å bruke keisersnitt, fortalte derfor om teknikker han har brukt når fødselen har tatt lang tid eller har stoppet opp.

Først bør oppdretter løpe i trappene med tispene. Det kan f.eks. bidra til at valper som ligger feil vei snur seg.

Christen demonstrerte en teknikk han bruker når ikke løpingen hjelper. Han masserer tispene hardt på siden av ryggraden for å stimulere veene. Teknikken er vanskelig å formulere skriftlig, men Christen forteller gjerne om teknikken til de som tar kontakt.

Også Gitte Hjort Sørensen beskrev teknikker hun har brukt på andre raser når valper ligger feil vei og fødselen drar ut.

En oppdretters dilemma ved Eivind Mjærum

En klubb må ta trygge valg, mens en oppdretter av og til må ta noen sjanser for å komme videre (aksjespekulasjon/sparing). En slik sjanse kan f.eks. være å ta inn en ny import uten å vite så mye om bakgrunnen. Dette er en risiko, men må likevel gjøres for ikke å stå stille i avlen.

Det som gir rask framgang mot avlsmålet er:

- Arvbarhet
- Seleksjoner og generasjonsintervall. Det finnes formler for dette.
- Generasjonsintervall vi si å pare mor 2 år, deretter datter 2 år, barnebarn 2 år). Men ved 2 års alder vet man lite om helse, meritter osv. Jvf: at det må tas noe risiko for å komme videre

For å øke homogeniteten i en rase, må homozygoteheten økes. Dvs innavl i form av linjeavl. Ikke sterk innavl.

Gevinsten ved innavl (linjeavl) er typelighet, mens bakdelen ved innavl er redusert genetisk mangfold. Balansere dette på en forsvarlig måte. Typelighet og bruksegenskaper i moderne hunderaser (også en del uheldige egenskaper) har kommet fram med linjeavl. Vi må huske at når vi arbeider med en egenskap og velger ut fra denne, vil vi også ta med oss nærliggende gener på kromosomet.

Som klubb er det viktig å ha i bakhodet at mange oppdrettere faller fra ved å stille for høye krav. Disse oppdretterne driver avl på siden av klubbssystemet. Vi bør ha alle med og inne i våre systemer.

Nye oppdrettere anbefales å:

- Begynne med det sikre og trygge
- Samtidig må vi gi rom for oppdrettere som våger å ta sjanser
- Om du er ny, bruk mentorer, enten egen oppdretter eller andre med erfaring.
- Nye importere er f.eks. nødvendige for å få nye gener selv om man ikke vet så mye om bakgrunnen til hunden.
- Vi skal ikke ta unødvendige sjanser, men samtidig skal vi være villige til å ta noe risiko for å nå målene.
- Vi kan ikke ha mange avlsmål samtidig. Plukke ut 1-3 områder som vi skal prioritere som avlsmål, og velge avlsdyr ut fra det.
- Ën ytterlighet skal ikke kombineres med en annen ytterlighet. Hvis vi f.eks. parer en hund som er for liten med en hund som er for stor, vil ikke avkommet bli passe stor. Vi får ulike størrelser, sprer bare genmaterialet. Den lille hunden må pares med en som er akkurat passe for å komme i mål om to-tre generasjoner. Dette prinsippet gjelder for alle avlsmål. Vi skal alltid avle mot våre ideelle mål.

Oppdrettere med andre avlsmål skal godtas så lenge det ikke går ut over sunnhet og helse. Vår kompetanse skal stilles til rådighet også for en familie som bare ønsker en valp på familiehunden sin, så lenge hundene det gjelder er så noenlunde.

Det ble drøftet om NSK trenger å opprette et eget avlsråd for at uerfarne engangsoppdrettere skal ha et sted å søke råd. Det mener vi at ikke trengs. Nye oppdrettere bør:

- Framfor alt søke råd hos erfarne oppdrettere, skaffe seg en mentor med lang erfaring og store kunnskaper. Dette er det viktigste.
- Bruke Norsk Shibaregister (webmaster ble oppfordret til å sette inn enten fargekoder eller tegn som viser hundenes kjønn i innholdsfortegnelsen, og evt dele inn hundene i kjønnslistene. Webmaster sa ja til å gjøre dette, men ber om utsettelse til en ferie e.l.). Viktig å få med bilder av alle hundene.
- Bruke Shibainfos register, som er en database der avkom kommer opp automatisk
- Bruke NKKs DogWeb, som har annen type informasjon enn de to shibaregisterne. DogWeb viser bl.a. resultat fra diverse screeningundersøkelser, stamtavler i flere ledd bakover, resultat fra utstillinger og en del hundesporter.

Men som en gylden regel skal den beste halvdel av hundene brukes i avl. De beste hundene skal brukes mest.

Også å være hannhundeier er et stort ansvar. For å være en bærekraftig rase, trengs det at gode hunder av begge kjønn brukes. Veldig mange gode hannhunder rundt omkring brukes ikke i avl. Men alle skal ikke brukes. Det er også viktig å vurdere om ens egen tisper eller hannhund bør ha valper. Og i såfall med hvem.

- En hund som biter, skal ikke ha valper!
- En hund med kløe skal ikke ha valper!
- En shiba som ikke ser ut som en shiba, skal ikke ha valper!

Oppdrett er en kombinasjon av kompetanse, erfaring og gode hunder. I tillegg er det en god del flaks. Bruk andres kompetanse.

Veien mot RAS

Formelt er det styret som er ansvarlig for RAS. Sunnhetsutvalget (SU) har fått i oppgave å utarbeide RAS for styret.

SUs medlemmer Lisbeth og Christen L skal delta på NKKs avlsråds kurs neste helg. Der skal RAS opp som et eget emne. Etter å ha fått denne informasjonen og opplæringen, starter SU med arbeidet.

- Er det noe spesielt vi skal ha med i RAS?
- Hva skal vi prioritere?

Vi har allerede rasekompendium og helse- og atferdsundersøkelsen, og ligger godt an i forhold til svært mange andre raseklubber. Dessuten bør vi:

- Bruke Shibainfo sin database, trekke ut data (f.eks. om innavlsgrad). I Shibainfo er det ikke mange hunder det er feil på. Nye importere har f.eks. bare et reg.nr. der, så feilkilder elimineres etterhvert.
- Vurdere å ta ut data år for år for å se om det er endring, f.eks. i innavl.
- Ta tak i den svenske RAS og data om shiba der. Kontakte Shiba-No-Kai for å samarbeide om deres RAS og på andre måter.
- Allergiproblematikken er den samme i Norge og Sverige. Genematerialet i våre to land er veldig likt.
- Hva med Danmark og Finland? Jobber de med RAS? Eivind skal forhøre seg om dette når han skal dømme i DKK ganske snart.
- Sunnhetsutvalget skal ha en egen menyknapp for relevante artikler på klubbens nettside
- Sunnhetsutvalget skal legge ut utkast til RAS før det er ferdig, sånn at folk kan kommentere det før det ferdigstilles.

Oppsummering

NSK bør arrangere oppdretterkurs regelmessig, helst 2. hvert år. Kurset bør være samme år som NKKs avlsråds kurs, men helst etterpå. Da får man formidlet ny informasjon fra NKK på vårt eget oppdretterkurs.

- Tema på neste oppdretterkurs: sosialisering av valpekull
- Anatomi
- Hvordan finne fram til gode kjøpere
- Det ble drøftet om også framtidige kurs skal legges til Gardermoen eller om vi skal veksle mellom landsdelene Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger? Evt også Tromsø, som blir mye dyrere.
- Uansett hvor det blir, skal oppdretterseminarene også i framtiden legges til nær flyplasser

I tillegg bør klubben arrangere ny dommerkonferanse om ikke alt for lenge for å skolere flere dommere.